

Kolo

Text: Jan Moravec

Bílé Karpaty jsou proslavené loukami plnými vzácných květin. Ne nadarmo se říká, že patří k botanicky nejvýznamnějším oblastem Evropy. Louka, na kterou vás dneska zavedeme, může sice proti proslaveným lokalitám jako Čertoryje či Porážky působit jako „chudší příbuzná“, přesto je svým způsobem unikátní.

Úspěch místních nadšenců

Vlhkou louku, téměř mokřad, místními nazývanou Kolo najdeme tři kilometry jižně od vsi Horní Němčí na Uherskohradištsku, při pravém břehu potoka Kazivce. Jak do dnes svědčí nikdy neodstraněná tabule se státním znakem, bývala tu

přírodní památka. Dnes však tuhle lokalitu v seznamu zvláště chráněných území nenajdete. Kdysi botanicky bohatá lokalita v „péči“ místních zemědělců, kteří v močále někdy s traktorem zapadli, a pak už se mu raději vyhýbali, pustla, vzácné rostliny mizely, až byla ochrana lokality v roce 1996 zrušena. S tím

▲ Kriticky ohrožených prstnatců pletových zde vykvétá v některých letech až tisíce kusů.
Foto Vlasta Ondrová

se však nehodlali smířit místní milovníci přírody. Když zde o deset let později probíhaly pozemkové úpravy, využila paní Vlasta Ondrová příležitosti a směnila část svých polí po rodičích za tento „pozemek k ničemu“. A s partou přátel, sdružených pod hlavičkou základní organizace Českého svazu ochránců přírody Pantoflíček, se hned pustili do práce. Po několika letech pravidelného ručního kosení je Kolo ještě krásnější a bohatší, než kdysi. Velmi vzácné orchideje prstnatce pletového zde předloni napočítali přes 3000 kvetoucích kusů, což znamená, že jde pravděpodobně o jeho nejbohatší lokalitu v celé republice!

Tisíce prstnatců, kterými tato půl-hektarová loučka obvykle v první polovině června rozkvétá, jsou rozhodně největším lákadlem lokality, zdaleka ne však jediným. V současné době se zde vyskytuje dvacet dva druhů rostlin zapsaných v červeném seznamu. Najdeme tu například orobinec stříbrošedý, donedávna u nás považovaný za vyhynulý, kriticky ohroženou chrpu úzkoperou, suchopýr široolistý, vysokou žlutou „pampelišku“ škardu ukousnutou, u nás jen v oblasti Bílých Karpat se vyskytující snědek jehlancovitý, drobnou nenápadnou kapradinu hadilku obecnou či růžovou orchidej hlavinku horskou. Roste tu také několik druhů mokřadních ostřic, z nichž nejvzácnější je ostřice oddálená, z příbuzenstva ostřic je i velmi vzácná skřipina smáčkutá. A potěší i řada dalších květin, běžnějších, avšak neméně zajímavých. Hned v časném jaru třeba bílé zapalice žluťuchovité, zelenozlaté hvězdnatce zubaté či pestré modrofialové a červenofialové plicníky měkké. Evidováno je odtud také na 40 druhů mechorostů. Za pozornost stojí i přilehlý lesík

▲ Prstnatec pletový (*Dactylorhiza incarnata*) Foto Ondřej Prosický

▼ Silně ohrožený střevlík hrbolatý (*Carabus variolosus*) Foto Lubomír Pospěch

▲ Mokřadní louka Kolo s posezením a hadí líhni v pozadí.
Foto Jan Moravec

▼ Hornopolská chráněná hrušeň

s mohutným keřem dřínu a výskytem áronu východního.

Ale nejen rostliny. Na Kolo lze potkat i řadu zajímavých živočichů. Především jde o hmyz a obojživelníky. Z bohaté fauny motýlů můžeme uvést například ohniváčka černočárného, modráška očkovaného či modráška bahenního, z brouků patří k asi nejvzácnějším střevlík hrboletý. Žijí tu mloci, kuňky obecné, čolci obecní i horští...

Putování od staré hrušně

Žádné značené cesty na Kolo nevedou, takže chcete-li navštívit tuhle zajímavou lokalitu, čeká vás menší „bojovka“. Ale nebojte se, cesta není obtížná. Nejlépe je vyrazit od prastaré mohutné hrušně na severní okraj Horního Němčí. Po nové asfaltce, která se nádhernému stromu málem stala osudnou. No, nechme promluvit samotnou hrušeň: „...Slavkovjané si zmysleli, že tu udělají pořádnou cestu, aby bylo kady vozit dřevo z hájů. A jak došli ti páni, co to vyměřovali a já sem najednou stála mezi týma kolíkama, tož mně tuhla míza v žilách. Ale dobří lidé mně zasěj pomohli. Napřed ochránáři z Horněmčí a ze Slavkova a na jejich orodování aj pantáté z úřadů. Dalo ím to šeckým starání velice moc, co ti sa sem ke mně najezdili! Ale dobře to dopadlo. Silnička mosela udělat okolo mňa oblúček a já sa možu radovat ze života veselo dál. A kdyby enom to! Oni mně ošetřili staré rany a vyhlásili mňa pamatným stromem! To už mně aj trochu stúpla sláva do koruny.“ Těchto pár vět jsem si dovolil opsat z letáčku, kterým Hornopolská hrušeň (jak se oficiálně jmenuje) bojovala předloni o titul strom roku. A bojovala úspěšně,

▲ Hojně se zde vyskytuje i kriticky ohrožená chrpa úzkoperá (*Centaurea stenolepis*). Foto Jan Moravec, Vlasta Ondrová

▼ Hvězdátec zubatý (*Hacquetia epipactis*) je v některých oblastech střední a východní Moravy poměrně běžnou květinou, pro návštěvníka z Čech jde však o druh bezmála exotický. Foto Jan Moravec

- ▲ *Suchopýr široolistý (Eriophorum latifolium) je známější v podobě po odkvětu, kdy tvoří nápadné bílé chomáče. Takto vypadá, když kvete. Foto Jan Moravec*
- ▼ *Studánka vznikla snad již před sto lety, možná i dříve. Obnovena byla v rámci programu Blíž přírodě. Foto Jan Moravec*

obsadila k velké radosti všech, kteří se o její záchranu zasloužili, druhé místo.

Tož pokochejme se tímto přes tři sta let starým velikánem a vyražme na cestu. Na informačním panelu o hrušni najdeme i schematický plánec cesty na Kolo. Asfaltka, na níž je zákaz vjezdu motorovým vozidlům, nás po zhruba půl kilometru dovede na rozcestí, kde se dáme vlevo k lesu. Na okraji lesa mineme závoru, po asfaltu jdeme až k chatkám za lesem. Dál už vede jen nepříliš často používaná cesta roubená stromy a keři napříč nedávno obnovených „Slavkovských luk“. Postupně klesá do údolí k potoku a podál něj nás dovede až na Kolo. Od hrušně je to sem nějakých pět kilometrů.

To, že jsme správně, nám potvrdí informační tabule se základními informacemi o lokalitě a množstvím fotografií. Tu zde loni osadili členové ČSOP v rámci programu Blíž přírodě. Kromě infotabule zde za finančního přispění společnosti [Net4Gas](#) realizovali i další drobné úpravy. Na okraji louky můžete posedět na jednoduchých dřevěných „stoličkách“ (pařezech), ke svačině si můžete připít výbornou pramenitou vodou z obnovené studánky, pamatující zde ještě knížete Lichtensteina. A takový ten dřevěný rám vyplněný čímsi, kolem kterého jste cestou od informační tabule ke studánce prošli, to je nově vybudované líhniště pro plazy.

Lokalita je dnes v tak báječném stavu, že státní ochrana přírody opět uvažuje o jejím prohlášení chráněným územím. Nemyslím si, že by to bylo nutné. Opět se zde potvrzuje, že nadšený vlastník dokáže mnohem více, než ochrana vynucená zákony. ■